

GÅTE: Maria Quisling er og blir en gåte, mener Cecilie Løveid, som er forskånet for premièrenerver. Hun stort sett gleder seg til teppet neste lørdag går opp for urpremièren på «Maria Q».

Til sengs med Maria Quisling

Overlegen og fjern, men også varm og godhjertet. Til ekte-mannen i fengsel bragte hun tran og appelsiner. «Maria Q» som har premièren på Nationaltheatrets amfiscene førstkommande lørdag, kaster nytt lys over Vidkun Quislings gåtefulle hustru.

ERLE MOESTUE BUGGE
FRODE PEDERSEN (foto)

– Jeg tror teatret kan avdekke sider ved menneskene som man ikke finner i historiebøkene. Så interessant er Maria Quislings karakter og skjebne at hun fortjener en plass i teaterlitteraturen på linje med blant andre Lady Macbeth.

Forfatteren Cecilie Løveid virker ikke det minste nervøs foran urpremièren mange venter på, og lar seg uten dikkedarer anbringe i Aftenpostens blå sofa.

Tre damer med sølv i håret stopper opp i sneslapset:

– «Maria Q» skal vi ha med oss. Billetten er sikret for lengst til et stykke som jo handler om vår tid.

– Jeg får mange slike henvendelser. Noen uttrykker forakt for Maria, andre sier de ikke angrer på at de

sympatiserte med okkupasjonsmakten.

Trygt

Efter at manuskriptet ble overtatt av teatret, har hun sluttet å grue seg. I hendene på Ellen Horn som spiller Maria Q, Nils Ole Oftebro som spiller Vidkun Quisling og i Kjetil Bang-Hansens regi, befinner det seg trygt. Med scenografen Kristin Torp har forfatteren hatt et nært samarbeid hele veien.

– Jeg er er takknemlig for den gode mottagelsen ved teatret, og beundrer teatersjef Horn for hennes sjeldent åpne innstilling til ny norsk dramatik, poengterer Cecilie Løveid. Det brune blikket alvorlig og bestemt.

Over skikkelsen kledd i mosegrønt fra topp til tå er det noe feiende flott. Noe som får en til å tenke på det gamle Russland, på kvinnene i Tolstojs romaner. Det røde håret bølgjer frem under en eksotisk hatt.

– Hvem var hun egentlig, Mara Vasiljevna?

– Hun er og blir en gåte. Synes nok jeg er kommet henne nærmere etter å ha fordypet meg i bøker, etterlatte papirer og brev. Men mørket omkring henne, denne aura av mysterium som var årsaken til at min interesse for henne ble vakt, er ikke forsvunnet. Maria oppga seks forskjellige fødselsdatoer. Sa at faren var offiser, men påstanden er aldri blitt bekreftet. Om

den karakteristiske dronningminen var ekte eller en maske anlagt for å skjule en beskjeden herkomst, vites ikke. Hun var en mester i å vri seg unna spørsmål på det personlige plan.

– Store deler av publikum vil nødvendigvis bli provosert når omstridte personer fra vår nære fortid løftes opp på scenen.

– Det er så, men ettersom det snart er et halvt hundre år siden krigens slutt, er det på tide å bryte tabuer. Kunsten kan ofte avsløre mer av sannheten enn den nøkterne dokumentarformen.

Før hun satte seg til skrivebordet, ble timer tilbragt med nesen i bøker og papirer på forskervis. Da manuskriptet var ferdig, ble en historiker tilkalt. Best å være på den sikre siden med hensyn til det historisk korrekte.

Ukraina

Vidkun Quisling traff Maria i 1922 i Ukraina, der hungersnød og borgerkrig herjet. Quisling deltok i innsamlingsaksjonen som ble satt i gang av Fridtjof Nansen. De to ble feiret som folkehelter i Ukraina, bæret blant annet med små utskårne portrettbyster. Maria, som skal ha vært student i økonomi ved universitetet i Kharkov, meldte seg frivillig til aksjonen. Møtet med Quisling ga håp om en bedre fremtid enn den som ellers var i sikte.

– Stykket er en teaterlek. Handlingen foregår stort sett i sengen! Men

en seng formet som et vikingskip. Jeg legger vekt på bilder og en stemning av eventyr. En slik scenografi gjør det mulig for handlingen å vandre i mange retninger; vi møter blant annet Quisling som vikingkonge. Ministerpresidenten så paralleller mellom seg og Hellig Olav; begge dro mot øst for å hjelpe dem som sultet. For Quisling, som var sønn av en prest, var det dessuten nærliggende å føle et fellesskap med Kristus.

Cecilie Løveid er forbauset over at det i historiebøkene legges så liten vekt på Quislings drømmer og fantasier. Hun mener materialet inneholder mange spennende oppgaver for fremtidens forskere.

Underholdende

– Men hva stykket angår, er dette fritt for høytsvevende spekulasjoner, noe «grine-stykke» er det heller ikke, sier Cecilie Løveid, som lover publikum en underholdende kveld.

– Jeg prøver fra tid til annen å skrive noe riktig tragisk, men får det åpenbart ikke til, for omkring meg gir folk seg til å le. Trøster meg med at jeg er i godt selskap: Også Molière hadde ambisjoner om å skrive tragedier, men forgjebes. Med komediene, derimot, skapte han udødelig teaterkunst.

«Maria Q» er Løveids niende dramatiske arbeid siden hun debuterte som forfatter i 1972, 21 år gammel.

Hennes teatersyn er like sammensatt og frodig som kulturbildet ellers i vår tid. Hun samarbeider med dansere og musikere, henter inspirasjon fra billedkunst og poesi. Stykkene er oversatt til mange språk, og blir spilt i en rekke land. I teaterkretser utenfor Norge blir hennes arbeid fulgt med oppmerksomhet, og i forbindelse med oppsetningen av «Maria Q», har utenlandske teaterfolk meldt sin ankomst.

Forfatteren har flyttet fra barnomsbyen Bergen til Oslo, og er mor til tre barn: en voksen datter, en liten tulle på snart to og en gutt på tolv. Skrive gjør hun hovedsakelig om kvelden, iblant tar hun natten til hjelp.

– Hva mener du er årsaken til at så få norske forfattere skriver for teatret?

– Kanskje det er lettere for en kvinnelig forfatter å løsrive seg fra den realistiske tradisjonen som har preget norsk teater med og etter Ibsen. Vi er ikke redde for å tenke i utradisjonelle baner. Behovet for ny norsk dramatik er i seg selv inspirerende, og noe av det som driver meg fremover. Opprinnelig var det film og fjernsyn som lokket, men jeg lot meg skremme av tanken på å måtte løpe rundt for å skaffe penger. Ved teatret virker to sider særlig fengende: ensomheten mens jeg skriver, og fellesskapet som oppstår idet stykket tar form på scenen.

SØNDAG I SOFAEN

Søndag 9. januar 1994 **Aftenposten**

